

A 1639/näring

Tekijä(t):
Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1

Valiokuntaehdotus rajat ylittävistä rautatieyhteyksistä kasvun ja ilmaston tilan edistämiseksi

1. Valiokunnan ehdotus

Elinkeinovaliokunta ja ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta ehdottavat, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Norjan, Ruotsin ja Tanskan hallituksille,

että ne asettavat mahdollisimman nopeasti työryhmän tarkastelemaan Oslo–Göteborg–Kööpenhamina-luotijunayhteyden edellytyksiä sekä sen yhteiskuntataloudellisia etuja. Toimeksiantoon tulee sisältyä eri rahoitusmalleja tämäntyyppiselle laajennukselle sekä alustava toteutusaikataulu.

että maiden hallitukset toimittavat analyysin valmistuttua Pohjoismaiden neuvostolle erittelyn siitä, mitkä ehdot on täytyttävä, jotta kunkin maan hallitus on valmis käynnistämään varsinaiset neuvottelut luotijunaradan yhteisestä laajentamisesta oman maansa alueella.

2. Taustaa

Uudet työpaikat ja talouskasvu syntyvät nykyään pääosin maailman suurkaupunkialueilla. Pohjoismaiden kaupungit ja alueet ovat yksinään liian pieniä pystyäkseen kilpailemaan globaaleilla markkinoilla.

Edellytyksenä huippuosaamisen ja pätevän työvoiman saatavuudelle on laaja väestöpohja. Pohjoismaiden tiheimmin asuttu alue sijoittuu Osloon ja Kööpenhaminan väliselle reitille. Tässä 8 miljoonan asukkaan "kaupungissa" olisi tarpeeksi suuri väestöpohja kilpailemaan Euroopan kasvavien metropolien kanssa. Tarvitaan kuitenkin tehokkaita ja luotettavia liikenneyhteyksiä, jotta alueesta saataisiin yhtenäinen asuin- ja työmarkkina-alue.

Useat Euroopan maat ovat investoineet luotijuniin. Euroopan-kartan tarkastelu osoittaa, että eurooppalainen luotijunaverkosto päättyy Tanskan eteläpuolelle. Jos Pohjoismaat haluavat tulevaisuudessakin olla houkutteleva asuinalue, yksi edellytyksistä on, että ihmisille tarjotaan mahdollisuus liikkua nopeasti paikasta toiseen pitkistä maantieteellisistä etäisyyksistä huolimatta. Moderni infrastruktuuri luotijunineen tulee muuttamaan tapamme matkustaa ja työskennellä. Tulevaisuudessa on helppoa pendlata töihin asuinmaan kotikunnasta toiseen kaupunkiin toisessa maassa. Lisäksi Pohjoismaat yhdistyvät Euroopan rautatieverkostoon, mikä mahdollistaa nopeat yhteydet Eurooppaan.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1639/näring

Tekijä(t):
Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1

Pohjoismaat ovat tällä hetkellä toistensa tärkeimmät kauppakumppanit. Myös työvoiman rajat ylittävä liikkuvuus on suurinta juuri Pohjoismaiden välillä. Tämä on osoitus siitä, että pohjoismaalaisille on luonnollisempaa tehdä kauppaa toistensa kanssa kuin kauempana olevien markkinoiden kanssa. Lisäksi kynnys työskennellä toisessa Pohjoismaassa on matalampi verrattuna muihin Euroopan maihin. Sen vuoksi on syytä tarkastella yhteis-pohjoismaisen liikenneinfrastruktuurin parantamista tehokkaana tapana saada Pohjoismaiden sisäisestä kaupasta ja työvoiman liikkuvuudesta enemmän irti.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1639/näring

Tekijä(t):
Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1

Ilman Norjan, Ruotsin ja Tanskan välisiä valtioiden rajoja Oslon ja Kööpenhaminan välillä todennäköisesti jo olisi korkealuokkainen rautatieyhteys. Näin ei kuitenkaan ole, ja rautatieverkoston riittämätön kapasiteetti on päivittäinen ongelma työmatkalaisille ja muille matkustajille. Liikenteen häiriöt, tarpeettoman pitkät matka-ajat ja huonot yhteydet aiheuttavat sen, että moni valitsee junan sijasta auton.

Huomattavien ympäristöetujen lisäksi alueet olisivat muutoinkin houkuttelevampia, jos ihmisillä olisi mahdollisuus asua yhdessä kaupungissa, mutta työskennellä tai opiskella toisessa.

Nykyisellä kapasiteetin puutteella on hillitsevä vaikutus myös liikennekäytäväalueen talouskasvuun ja elinkeinoelämän kehitykseen. Rautatiejärjestelmä on hajanainen, eikä se täytä tehtävänsä Euroopan yhdistäjänä, mitä vapaa liikkuvuus rajojen yli vaatii. Tämä vaikeuttaa myös tavaraliikenteen siirtämistä maanteiltä rautateille, mikä olisi välttämätöntä ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Oslosta mantereelle johtava osuus kuuluu nykyään myös EU:n priorisoituihin rautatiekäytäviin.

Teknisesti olisi mahdollista ottaa käyttöön maiden välinen Intercity-järjestelmä (enimmäisnopeus 250 km/t), mikä lähes puolittaisi nykyiset matka-ajat muutaman vuoden sisällä. Nykyiset ja suunnitteilla olevat investoinnit Västkustbanan-osuuteen ja Østfoldin alueelle mahdollistavat hyvien yhteyksien luomisen Oslon ja Kööpenhaminan välille. Osuuden nopeutta voidaan nostaa purkamalla pullonkaulat ja rakentamalla koko matkalle kaksi raidetta.

Tämä ei kuitenkaan vielä riitä. Intercity-järjestelmä ei ratkaise kaikkia ongelmia, joita seuraa, kun nopeat junat kulkevat samalla radalla hitaiden paikallisjunien sekä tavaraliikenteen kanssa. Hidas ja nopea junaliikenne tulisi erottaa toisistaan, jotta voitaisiin tarjota hyvät edellytykset tavaraliikenteelle, kasvavalle suurkaupunkialueiden väliselle työmatkaliikenteelle, pidempiä matkoja kulkeville junamatkustajille ja lisäksi ympäristöystävällinen vaihtoehto lentomatkustamiselle. Suurnopeusradan laajentaminen koko osuudelle tai sen osille täydentämään perinteistä rautatieverkostoa nostaisi myös tavaraliikenteen ja paikallisen henkilöliikenteen kapasiteettia. Laajentaminen voitaisiin toteuttaa asteittain.

Samaan aikaan kaukoliikenteen matka-ajat lyhenisivät ja niiden kilpailukyky paranisi suhteessa muihin liikenteen muotoihin liikennekäytävän alueella. Tämä koskee sekä maantie- että lentoliikennettä.

Pohjoismaiden neuvosto

Rautateiden tavarakuljetukset voitaisiin kolminkertaistaa, jos nopea henkilöliikenne siirrettäisiin omalle raiteelleen. Käytävän matka-aikojen lyhettäessä suurkaupunkien väliin jäävät alueet saisivat pääsyn kahdelle suurelle työmarkkina-alueelle. Østfold, Bohusin lääni, Länsi-Götanmaa ja Dalsland saisivat yhteyden sekä Osloon että Göteborgin työmarkkina-alueille, kun taas Halland, läntinen Småland sekä suuri osa Skånea saisivat pääsyn sekä Juutinrauman alueen että Göteborgin alueen työmarkkinoille. Parimmat yhteydet loisivat edellytyksiä alueen kasvuille, sillä yritysten olisi houkuttelevampi toimia ja ihmisten asua myös kaupunkien ulkopuolella.

A 1639/näring

Tekijä(t):
Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1

On mahdollista luoda rajat ylittävä, yhtenäinen ja tehokas pohjoismainen junaliikennejärjestelmä, joka voitaisiin yhdistää Euroopan junaverkostoon vuonna 2021 avautuvan Fehmarnin yhteyden kautta. Näin avautuisi nopea ja suora yhteys Euroopan suurille markkinoille. Tämä laajennettu junaliikennejärjestelmä olisi tärkeä myös Pohjoismaiden suurimman lentokentän eli Kööpenhaminan Kastrupin kannalta, sillä suorat mannertenväliset yhteydet ovat elintärkeitä Pohjoismaiden kilpailukyvyille ja kehitykselle tulevaisuudessa.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1639/näring

Tekijä(t):
Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1

Maiden arvioidessa investointeja infrastruktuuriin näkökulma ja yhteiskuntataloudellisen hyödyn määrittäminen perustuu yleensä kansallisiin teki- jöihin, ei niinkään kokonaisuuteen. Infrastruktuuri-investointien yhteis- kuntataloudellisia hyötyjä arvioitaessa tulisi tarkastella sekä välitöntä hyö- tyä että välillistä hyötyä: välitöntä yhteiskuntataloudellista investointihyö- tyä rajan yli laajentamisesta esimerkiksi Haldenin ja Göteborgin välillä verrattuna siihen, että laajennus päättyisi rajalle; Fehmarninsalmen tun- nelin yhdistämisestä Pohjoismaiden pääkaupunkeihin verrattuna siihen, että yhteyttä ei olisi; välillistä yhteiskuntataloudellista hyötyä kunkin maan viennille sekä työmatkaliikenteelle ja kilpailukyvyille, laajennuksen vaikutuksia kansallisten ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Jos kansallisesti otetaan huomioon sekä välitön että välillinen hyöty, on vaikea uskoa, etteikö Norjalle olisi yhteiskuntataloudellisesti kannattavaa laajentaa infrastruktuuria Norjan tärkeimpään tavarasatamaan (Göteborg) tai etteikö olisi Ruotsille yhteiskuntataloudellisesti kannattavaa laajentaa junayhteyttä Norjaan, joka on Ruotsin suurin vientimaa sekä myös maa, jonne Ruotsista lähtee eniten työvoimaa. Lisäksi koko Göteborgin alueesta tulisi osa sekä Osloon että Kööpenhaminan työmatka- aluetta, jos koko osuus Oslo-Göteborg-Kööpenhamina laajennettaisiin.

3. Lausunnot

Valiokuntaehdotusta ei ole lähetetty tavanomaiselle lausuntokierrokselle, vaan se on laadittu pohjautuen vuoropuheluun 8 miljoonan kaupunkia koskevan hankkeen kanssa, valiokunnan kokemuksiin viimeisten kahden vuoden aikana sekä Ruotsin infrastruktuuriministeri Anna Johanssonin kanssa lokakuussa 2014 käytyyn keskusteluun.

4. Valiokuntien näkemykset

Valiokuntien mielestä kansallisissa liikennesuunnitelmissa pitäisi huomioida pohjoismainen näkökulma, jotta Pohjoismaiden täysi potentiaali infrastruktuurin osalta saataisiin käyttöön ja jotta voitaisiin parantaa Pohjois- maiden suhteellista etua globaalissa kilpailussa. Pitkällä aikavälillä tarvi- taan yhteispohjoismaista liikennesuunnitelmaa ja liikennekysymysten tar-

kastelemista yhteisesti sen sijaan, että juututaan paikallisiin, alueellisiin ja kansallisiin pohdintoihin ja kiistoihin.

Jotta voidaan kehittää pohjoismaisia työmarkkinoita, luoda mahdollisuuksia Pohjoismaiden asukkaille, vahvistaa Pohjoismaiden elinkeinoelämää ja edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista, valiokunta haluaa:

- tehokasta luotijunayhteyttä, joka yhdistäisi Oslon, Göteborgin ja Kööpenhaminan suuret työmarkkinat siten, että matka-aika ääripäiden välillä lyhenisi alle kolmeen tuntiin.
- uutta Intercity-järjestelmää, joka yhdistäisi kaupunkien välille jäävät alueet suuriin työmarkkina-alueisiin. Näin kaikki alueen ihmiset asuin- ja työpaikasta riippumatta saisivat pääsyn liikennekäytävän tarjoamiin työpaikkoihin, koulutuslaitoksiin, kulttuuriin, luontoon ja muuhun tarjontaan.
- tavaraliikenteen siirtämistä maanteiltä rautateille niin suurelta osin kuin mahdollista. Luotettavat, vihreät liikennejärjestelyt edistävät elinkeinoelämän globaalia kilpailukykyä ja ovat välttämättömiä kansallisten ympäristötavoitteiden saavuttamisen kannalta.
- luotijunasta todellista vaihtoehtoa Skandinavian pääkaupunkien väliselle lentoliikenteelle kyseisillä osuuksilla.
- yhteistä rajat ylittävää rautatieverkoston suunnittelua Norjan, Ruotsin ja Tanskan – mahdollisesti myös Suomen – välillä sekä sääntöjen yhtenäistämistä.

Valiokunnan kokemukset työssä pohjoismaisen infrastruktuurin parissa osoittavat, että hallitusten puolelta ei aina löydy halukkuutta sopia yhteis-pohjoismaisista suunnitelmista ja strategioista ja että on helpompi ajatella operatiivisesti keskittyen tiettyihin investointeihin ja osuuksiin, usein bilateraalisesti. Valiokunnat ovat sen vuoksi päättäneet keskittyä konkreettisenä panoksena osuuteen Oslon ja Kööpenhaminan välillä Göteborgin kautta.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1639/näring

Tekijä(t):
Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1

Pohjoismaiden neuvosto

A 1639/näring

Tekijä(t):
Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1

5. Päätelmät

Edellä esitetyn perusteella elinkeinovaliokunta sekä ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta ehdottavat, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittelee Norjan, Ruotsin ja Tanskan hallituksille,

että ne asettavat mahdollisimman nopeasti työryhmän tarkastelemaan Oslo–Göteborg–Kööpenhamina-luotijunayhteyden edellytyksiä sekä sen yhteiskuntataloudellisia etuja. Toimeksiantoon tulee sisältyä eri rahoitusmalleja tämällyyppiselle laajennukselle sekä alustava toteutusaikataulu.

että maiden hallitukset toimittavat analyysin valmistuttua Pohjoismaiden neuvostolle erittelyn siitä, mitkä ehdot on täytyttävä, jotta kunkin maan hallitus on valmis käynnistämään varsinaiset neuvottelut luotijunaradan yhteisestä laajentamisesta oman maansa alueella.

Maarianhaminassa 27. tammikuuta 2015

Elinkeinovaliokunta

Anders Eriksson (ÅF)

Eero Suutari (kok.)

Gunvor Eldegar (A)

Heidi Greni (Sp)

Heidi Nordby Lunde (H)

Jörgen Pettersson (ÅC)

Lars Tysklind (FP)

Lena Asplund (M)

Mikkel Dencker (DF)

Pyy Niemi (S)

Rikard Larsson (S)

Ruth Mari Grung (A)

Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Tarja Filatov (sd.)

Torgeir Knag Fylkesnes (SV)

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Christina Gestrin (sv)

Eeva-Maria Maijala (kesk.)

Eila Tiainen (vas.)

Lauri Heikkilä (ps)

Oskar J. Grimstad (FrP)

Steen Gade (SF)

Róbert Marshall (Björt framtíð)

Suzanne Svensson (S)

Thomas Finnborg (M)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1639/näring

Tekijä(t):

Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1

Pohjoismaiden neuvosto

A 1639/näring

Tekijä(t):

Elinkeinovaliokunta

Dnro 14-00322-1